

Eindrapportage Kennis op Maat Definitief versie december 2021

Algemene gegevens	
KoM-nummer	KOM 20044
Titel	Met de klas naar groente- en fruitteler
Missie / MMIP	MMIP D2 Gezonde voeding een makkelijke keuze MMIP D1 Waardering van voedsel
Uitvoerende WR-instituten	WEcR
Projectleider WR (naam + emailadres)	Marlies Willemsen-Regelink Marlies.willemsen@wur.nl
Penvoerder (namens private partijen)	Mieke Theunissen LTO Nederland mtheunissen@lto.nl
Startdatum	01-02-2021
Einddatum	31-12-2023

Kern van het KoM-project

A. Doel:

Het doel van dit project is het realiseren van een training voor groente- en fruittelers die basisschoolklassen willen ontvangen op hun bedrijf. Na het volgen van de training beschikken de telers over voldoende kennis en vaardigheden om een kwalitatief goede excursie te kunnen geven.

Wanneer meer telers de training volgen dan komen er meer gecertificeerde bedrijven waar schoolklassen op bezoek kunnen. Wanneer het aanbod van de educatiebedrijven onder de aandacht gebracht wordt bij scholen, bijvoorbeeld via Smaaklessen en het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma, dan gaan meer schoolklassen op bezoek bij een groente- of fruitteler.

B. Doelgroep:

- Groente- en fruittelers
- Toekomstige groente- en fruittelers
- Leerkrachten
- Kinderen in de leeftijd van 9 t/m 12 jaar
- Ouders en verzorgers

Leerkrachten gaan met hun groep (5 t/m 8) bij een groente- en fruitteler op bezoek. Er komen een aantal ouders/verzorgers mee die rijden en een groepje leerlingen begeleiden. De mogelijkheden voor het ontvangen van schoolklassen worden onder de aandacht gebracht bij (1) telers maar ook bij (2) studenten van een agrarische opleiding, waaronder toekomstige groente- en fruittelers.

NB De focus van het project licht bij telers van een paprika en telers van appels & peren.

Nb 2. De vernieuwde training is niet alleen geschikt voor telers uit de plantaardige sector maar ook voor boeren (dierlijke sector) die klassen willen ontvangen zoals melkveehouders, varkenshouders, kippenhouders en geitenhouders. De training vindt plaats bij de bedrijven van de deelnemers.

C. Partners:

- LTO Nederland
- Stichting Educatief Platteland, met als platform Boerderijeducatie Nederland (BEN)
- Stichting Kom in de Kas
- Nederlandse Fruittelers Organisatie
- GroentenFruit Huis BV
- Aeres Hogeschool
- IVN Flevoland
- Stichting Voedingscentrum Nederland

Alle partners hebben allemaal aangegeven dat zij de resultaten van het project in 2024 actief onder de aandacht willen brengen bij de doelgroep.

D. Aanpak:

De vernieuwde training is gebaseerd op de bestaande training voor educatieboeren en -tuinders. Deze bestaande training heet [Belevend Leren](#). Allereerst is geëvalueerd wat de educatieboeren – en tuinders vonden van de bestaande training. Op basis van de verkregen informatie is de training aangepast. Zowel qua vorm als qua organisatie.

Een deel van de training is vervangen door een [online onderdeel](#) waardoor het aantal trainingsdagen gewijzigd is van vier naar drie dagdelen. Dit online deel is getest bij de gebruikers.

De planning van de trainingen is aangepast. De trainingen zijn ver vooruit gepland en vinden nu plaats in de wintermaanden. Hierdoor zijn boeren en tuinders tijdig op de hoogte van wanneer zij een training kunnen volgen en verloopt de aanmelding beter.

De training Belevend Leren wordt gegeven door drie trainers. Met deze trainers is gekeken naar het materiaal dat zij gebruiken als basis voor de training. Dit verschilde per trainer. Gezamenlijk is één uniforme Power Point presentatie gemaakt die zij nu alle drie gebruiken als basis van de training. De drie trainers hebben dit materiaal afgelopen winter uitgetest en gaan het samen evalueren en optimaliseren.

Voor de groente- en fruittelers is sinds 2023 [voorbeeld lesmateriaal](#) beschikbaar. Dit lesmateriaal is niet ontwikkeld vanuit dit KOM project. Het lesmateriaal wordt aangeboden tijdens de training Belevend Leren wordt gebruikt ter inspiratie. Op basis van het voorbeeld lesmateriaal maken de telers, tijdens de training, een les die past bij het bedrijf. Na afloop van de training beschikt de teler over zijn/haar eigen les en is klaar om een klas te kunnen ontvangen.

Door de vorm en de organisatie van de training aan te passen, sluit de training beter aan bij de wensen en behoeften van de deelnemende boeren en tuinders. De vernieuwde training en het bijbehorende lesmateriaal, zijn via verschillende kanalen onder de aandacht gebracht bij de doelgroep. Voorbeelden hiervan zijn de website en nieuwsbrieven van Smaaklessen & EU-Schoolfruit, de Nederlandse Fruittelers organisatie en het congres van Boerderijeducatie Nederland. Half april 2024 komt er een nieuwsbericht op Groen Kennisnet over de nieuwe training.

Om toekomstige groente- en fruittelers kennis te laten maken met Boerderijeducatie is samengewerkt met Aeres Hogeschool.

Tot slot, WUR heeft, voor Boerderijeducatie Nederland, een nieuw registratiesysteem ontwikkeld. Dit systeem is niet ontwikkeld vanuit het KOM project. In dit systeem wordt nauwkeurig bijgehouden wie aangemeld is voor de training belevend leren en welke onderdelen van de training de educatieboer of – tuinder heeft afgerond.

E. Bijdrage aan de MMIP:

- Verbetering van de relatie tussen de voedselproducent en (jonge)consument. Boer-burger.
- Kinderen zien met eigen ogen hoe het voedsel geproduceerd wordt en welke energie (en liefde) erin gestoken is voordat het product in de winkel ligt.
- Meer waardering en respect voor de voedselproducent.
- Meer waardering voor het product dat geproduceerd wordt.
- Toename van de kennis over de productie van groente of fruit. Onderwerpen die o.a. aan bod komen zijn bevruchting, verzorging (plant en bodem), klasse 2 producten en gewasbescherming.
- Meer inzicht in de keten van groente en fruit. Van grond tot bord.
- Meer kennis over de gezondheidsvoordelen van groente en fruit.
- Buiten, bewegen in een groene omgeving.
- Inzicht in de belevingswereld van de (jonge) consument.

De excursies die aangeboden worden bestaan uit een voorbereidende les in de klas en een bedrijfsbezoek van ongeveer 1.5 uur. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de leeropbrengst vergroot wordt wanneer voedsel educatie in de klas aangevuld wordt met voedsel educatie buiten de klas, zoals het bezoek aan een voedselproducent.

Resultaat / terugblik

- Wat is er concreet opgeleverd?
 - Bijeenkomsten
 - Zes bijeenkomsten met de consortiumpartners
 - Drie bijeenkomsten met de trainers van de training Belevend Leren
 - Elf trainingen voor boeren en telers, met de nieuwe versie van de training.
 - Producten
 - Rapport met de resultaten van de evaluatie van de oude versie van de training Belevend Leren. De belangrijkste uitkomsten waren:
 - Het is belangrijk dat er fysieke bijeenkomsten zijn bij de training. Dit zorgt voor inspiratie en goed onderling contact.
 - Het theoretische deel van de training over veiligheid en hygiëne kan ook digitaal aangeboden worden.
 - Op tijd, vaste momenten, inplannen voor de training.
 - Er is behoefte aan lesmateriaal voor de plantaardige sector.
 - Er doen nog weinig groente- en fruittelers mee aan de training Belevend leren.
 - Voor mensen die een onderwijsachtergrond hebben, zijn een aantal onderdelen van de training overbodig.
 - De [Online checklist](#) training Belevend Leren. Deze online checklist kunnen deelnemers voorafgaand aan de training zelf nalopen. De checklist gaat o.a. over veiligheid en hygiëne. Denk aan VOG, BHV en een risicoprotocol. Door dit deel van de training te digitaliseren bestaat de training nu uit drie i.p.v. vier dagdelen waarop men aanwezig moet zijn. De drempel voor deelname is verlaagd.
 - Rapport evaluatie online checklist. Dit deel van de training is geëvalueerd met deelnemers van de training (n=7) en de coördinatoren van Boerderijeducatie Nederland per regio (n=20). Het online deel wordt gewaardeerd met een 9 (deelnemers) en een 8.5 (coördinatoren).
 - Uniform materiaal (Power Point Presentatie) voor de trainers van de training Belevend Leren. Dit materiaal is niet openbaar maar wel opvraagbaar bij Boerderijeducatie Nederland.
 - Planning van de training educatieboeren- en tuinders. Deze is zichtbaar na het inloggen bij Boerderijeducatie Nederland (BEN). Deze planning is eveneens niet openbaar maar wel opvraagbaar bij Boerderijeducatie Nederland (BEN).
 - Activiteiten Aeres Hogeschool:

De volgende activiteiten zijn uitgevoerd door de contactpersoon van Aeres:

 - Module Multi Functionele Landbouw (MFL). Gastles over Boerderijeducatie voor 2 x 50 leerlingen.
 - Module Proef van Bekwaamheid (PvB). Boerderijeducatie bij Aeres voor basisscholen in Dronten.
 - Module bedrijfsovername. Gastles educatieboerin. Wat voor type boer ben jij? Wat is jouw verbinding met jouw omgeving? Hoe ga jij in gesprek/debat met jouw omgeving?
 - Afstudeerstage bij Boerderijeducatie Flevoland. Adviesrapport geschreven over doorontwikkeling.
 - College 4^e jaars over boerderijeducatie in relatie tot animal assisted education.

- Nevenproducten die direct aansluiten bij dit KOM project maar niet gefinancierd zijn vanuit KOM.
 - [Een lesmodule](#) voor een bezoek aan de paprikakas of appel- en perenboomgaard. Deze bestaat uit:
 - Een voorbereidende les voor in de klas voor groep 5 en 6
 - Een voorbereidende les voor in de klas voor groep 7 en 8
 - Een handleiding voor de tuinder voor het ontvangen van een groep 5 t/m 8Deze lesmodule wordt aangeboden tijdens de training. De lesmodules zijn te vinden op het online lesportaal voedselgeducatie.nl en als je inlogt op het nieuwe registratiesysteem van Boerderijeducatie Nederland. In de lesmodules wordt verwezen naar de training Belevend Leren.
 - [Een registratiesysteem](#) voor Boerderijeducatie Nederland. Door dit systeem nemen de administratieve lasten voor alle betrokkenen van Boerderijeducatie Nederland af. Het maakt inzichtelijk welke boer/tuinder de training gevolgd heeft en wanneer een boer/tuinder een klas ontvangt. Ook is het voor scholen nu gemakkelijker om een excursies bij een boer of tuinder te boeken.
- Bereik en effect bij MKB-ers en studenten? Zowel kwalitatief als kwantitatief.
 - Bereik nieuwe educatieboeren- en tuinders: ong. 100.
 - Bereik paprikatelers pilot: 3
 - Bereik appel- en perentelers pilot: 6 pilot
 - Bereik studenten: > 100
 - Bereik leden NFO: 1500
 - Bereik leden Kom in de Kas: 113

Alle nieuwe educatieboeren en – tuinders komen in aanraking met de training Belevend Leren, waar de online checklist een onderdeel van is. Alle telers kunnen gebruik maken van het beschikbare lesmateriaal. Het is nog niet duidelijk hoeveel nieuwe telers er aankomend seizoen van start gaan. De werving loopt.

- Succes story (of ervaring) vanuit perspectief van een vertegenwoordiger van de doelgroep.

Voor succesverhalen is het mogelijk om contact op te nemen met [de regionale samenwerkingsverbanden](#) van Boerderijeducatie Nederland. Zij kunnen vertellen in hoeverre de vernieuwde training én de samenwerking met WUR verschil hebben gemaakt. Eén belangrijk verschil is dat de vertegenwoordigers van de regionale samenwerkingsverbanden voorheen vaak bij boeren en tuinders moesten informeren of zij de VOG, BHV en het risicoprotocol in orde wilde maken. Doordat deelnemers de online checklist nu zelf kunnen doen, voorafgaand of tijdens de training, zijn de papieren eerder op orde.

Er zijn drie stagerapporten beschikbaar over de evaluatie van (1) de Training Belevend leren, (2) de online checklist en (3) het lesmateriaal voor een bezoek aan de paprikateler en appel/perenteler.

Telers zijn blij dat er nu lesmateriaal is voor de plantaardige sector. Andere plantaardige sectoren, zoals de akkerbouwers en telers van potplanten, hebben ook de wens uitgesproken voor een vergelijkbare lesmodule.

Reflectie

A. Wat werkte goed?

- Door het KOM project is er een nauwe samenwerking ontstaan tussen Boerderijeducatie Nederland (BEN) en team Smaaklessen & EU-Schoolfruit, WUR. Beide organisaties zijn meer met elkaar verbonden en versterken elkaar.
- Het KOM project was de basis voor drie andere projecten in samenwerking met BEN
 - Het project waarbij lesmateriaal ontwikkeld is voor een bezoek aan de kas en boomgaard.
 - Het project waarbij het registratiesysteem van Boerderijeducatie Nederland volledig vernieuwd is.
 - Het project waarbij het registratiesysteem geïmplementeerd is.
- Consortiumbijeenvakomsten waarbij actief samengewerkt werd met de verschillende consortiumpartners. Dit in tegenstelling tot de bijeenkomsten waarbij we de partners m.n. geïnformeerd hebben.
- Eén op één gesprekken met de consortiumpartners. Binnen deze gesprekken is er meer ruimte om onderling van gedachte te wisselen.
- Vanuit een ander project zijn er uren beschikbaar gesteld voor de volgende projectpartners; Aeres, IVN en Kom in de Kas. Met deze partners werd aan het begin van het jaar afgesproken wat er van hen verwacht werd en wanneer. Dit heeft ervoor gezorgd dat deze partners een actieve bijdrage hebben geleverd aan het KOM project.

B. Wat werkte minder goed?

- Het heeft tijd gekost om Boerderijeducatie Nederland goed te leren kennen en inzicht te krijgen in de manier waarop zij werken. Het voordeel is wel dat we, door alle gesprekken, elkaar goed hebben leren kennen en dat er een goed beeld gevormd werd van hoe we elkaar konden versterken.
- Er was onvoldoende capaciteit bij Boerderijeducatie Nederland om ook het materiaal voor de deelnemers van de training Belevend Leren te kunnen vernieuwen. Er is wel een eerste opzet gemaakt met suggesties voor optimalisatie.
- Het was niet mogelijk om de vernieuwde training volledig openbaar maken. Uiteindelijk is besloten om alleen de online checklist openbaar te maken. Het overige deel van de training is wel opvraagbaar.
- Door Corona konden er minder klassen naar een teler.
- Door de energiecrises en de stikstofcrises hadden boeren en tuinders extra zorgen. Hierdoor was er minder ruimte om tijd te investeren in educatie.
- De trainingen Belevend Leren werden in het begin van het project laat gepland. Mede hierdoor gingen de training vaak niet door.
- Het was lastig om alle consortiumpartners actief te betrekken. Dit had o.a. te maken met personeelwisselingen en andere prioriteiten.

- Het proces om je als teler aan te kunnen sluiten bij Boerderijeducatie Nederland kost tijd, geld en energie. Dit hebben niet alle telers ervoor over.
- Een bezoek van een schoolklas aan een boer of tuinder kost ongeveer 130 euro. Voor een bezoek aan een bedrijf uit de dierlijke sector (melk, vlees, eieren) is er vaak budget beschikbaar waardoor scholen gratis op bezoek kunnen. Voor de plantaardige sector is hier (nog) geen budget voor beschikbaar. Scholen kiezen mede daarom eerder voor een bedrijf met dieren. Dit zorgt ervoor dat het voor telers uit de plantaardige sector minder aantrekkelijk is om zich aan te sluiten bij Boerderijeducatie Nederland.

C. Welke (kennis)producten scoorden goed qua bereik, welke minder? Waardoor komt dat?

- De online checklist werd gelijk in gebruik genomen door alle boeren en tuinders die zich aan wilden sluiten bij Boerderijeducatie Nederland.
- De uniforme presentatie voor de trainers van Boerderijeducatie Nederland is ook direct in gebruik genomen door de trainers.

D. Is er samengewerkt met het onderwijs? Hoe werkte de samenwerking met het onderwijs?

- Ja, er is samengewerkt met Aeres Hogeschool. Dit werkte goed. Nicolette van de kamp van Aeres en haar collega's zijn heel gemotiveerd om boerderijeducatie onder de aandacht te brengen bij de studenten van Aeres.

E. Zijn er suggesties voor verbetering van de huidige KoM-regeling?

- De bijeenkomst van KoM heeft meer inzicht gegeven in wie is en wie welke rol heeft.
- Ik vond de bijeenkomst heel inspirerend en motiverend.

F. Tips & tricks en Do & Don'ts voor volgende KoM-projecten.

- Per jaar duidelijk afstemmen wat er van elke consortiumpartner verwacht wordt.
- Eén op één contact met consortiumpartners.

Financiën over totale looptijd

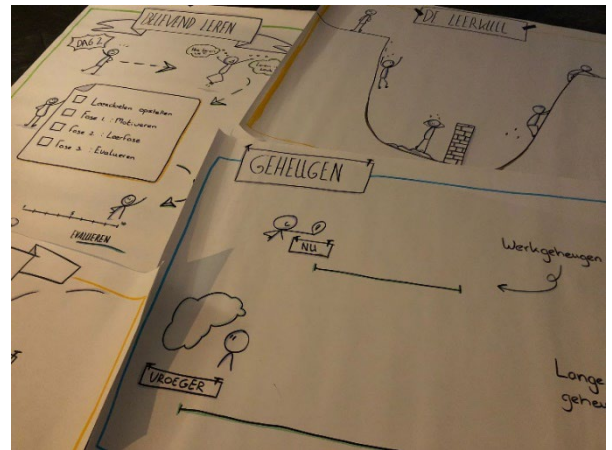
Projectfinanciering (EXCL BTW in €)	begroot	realisatie	Realisatie-%	Cofin %
	totaal	totaal		
Totaal bijdrage bedrijven <i>in kind</i>	€ 37.500	€ 30.170	80%	
Totaal bijdrage bedrijven <i>in cash</i>	€ 0	€ 0	100%%
Bijdrage publieke financiering (WR capaciteit)	€ 60.000	€ 60.642	101%%
TOTAAL (excl. BTW)	€ 97.500	€ 90.812	93%	

Eindrapportage toesturen aan kennisopmaat@wur.nl uiterlijk 2 maanden na afronding van het project.

NB: de rapportages worden online beschikbaar via de KIA-, GKN- en Kennisonline websites

Bijlage 1.

Een paar afbeeldingen om een beeld te vormen van het project: "Met de Klas naar de teler".

Met de klas naar de paprikateler

Handleiding voor de paprikateler.
Groep 5 t/m 8.

Met de klas naar de fruitteler

Handleiding voor de appel- en/of perenteler
Groep 5 t/m 8